

Базові засади організації обліку в системі управління підприємством**Вороніна В. Л.***ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту,**к. е. н.***Зюкова М. М.***Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
доцент кафедри фінансів і банківської справи**к.е.н., доцент*

Бухгалтерський облік займає важливе місце в системі управління підприємством, оскільки здійснює збір, вимірювання, реєстрацію, обробку та передачу інформації щодо процесів виробництва, розподілу, обміну і споживання ресурсів підприємства. Ця інформація з однієї сторони є наслідком діяльності підприємства, а з другої сторони аналізується для прийняття оптимальних управлінських рішень з метою здійснення господарської діяльності в ринкових умовах господарювання. При цьому бухгалтерський облік потребує належної організації, тому що ефективна організація бухгалтерського обліку передбачає створення гнучкої, оптимальної та багатофункціональної системи, орієнтованої на забезпечення вихідною обліковою інформацією користувачів.

В Україні постала проблема приведення бухгалтерського обліку до міжнародної практики та стандартів. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», облікова політика підприємства – це «сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» [1].

Пушкар М.С. зазначає, що організація фінансового обліку передбачає вирішення таких принципово важливих питань як розробка концепції облікової політики підприємства; межі застосування фінансового обліку. Від вирішення цих питань залежить структура обліку, врахування запитів управлінської системи і функціонування інформаційної системи підприємства [2, с. 138].

На думку авторів, однією із складових організації облікового процесу є правильно сформована облікова політика. Але, аналізуючи публікації на тему облікової політики та виходячи з практичного досвіду, автори вважають, що поняття облікової політики підприємства на сьогоднішній день трактується достатньо обмежено, оскільки є спрямованим в основному на визначення принципів, правил та процедур лише фінансового обліку. Як зазначає С. О. Левицька, «суб'єкти господарювання оперують сьогодні різними видами обліку: аналітичним, синтетичним, оперативним, статистичним, бухгалтерським, податковим, первинним, табельним, динамічним, актуарним, соціальним, креативним, стратегічним тощо» [3, с. 218].

Враховуючи активний розвиток різних видів обліку на підприємствах, зокрема стратегічного управлінського обліку, який у сукупності з стратегічним аналізом у більшості випадків і надає інформацію для прийняття управлінських рішень менеджменту організацій та спрямований на виконання стратегії

підприємства, облікова політика, яка спрямована на потреби лише фінансового обліку, не розкриває принципів та процедур обліку в широкому його значенні. Окрім цього, на середніх та великих підприємствах, виникає потреба в розробці та введенні у практичну діяльність положення про аналітичну роботу на підприємстві. Власне взаємозв'язок облікової політики, яка охоплює не лише фінансовий, але й стратегічний управлінський облік та вдосконалення організаційних засад аналітичної роботи, і є запорукою побудови успішної обліково-аналітичної системи на підприємстві та подальшої її автоматизації.

В. А. Кулик зазначає: особливістю визначення облікової політики згідно з вітчизняними та міжнародними стандартами є те, що її «обмежують лише складанням та поданням фінансової звітності і не поширюють на питання організації та ведення обліку» [4, с. 53-54].

В переважній більшості трактувань автори вкладають у поняття облікової політики методологію, правила і процедури регулювання та управління бухгалтерським обліком для формування фінансової звітності. Проте з розвитком наукової думки у сфері обліку, зокрема введення в наукову літературу та практику поняття «стратегічний управлінський облік», поняття облікової політики повинно бути значно розширене.

Науковці М. А. Вахрушина [5, с. 50], М. С. Кузьміна [6, с. 73] розширили значення облікової політики та розглядають її також через призму управлінського обліку. Так, наприклад, М. С. Кузьміна трактує облікову політику як сукупність регламентованих внутрішніх процедур інформаційного обміну, що спрямовані на прийняття управлінських рішень для досягнення цілей організації [6, с. 73].

Автори погоджуються з трактуванням Семенюк Л. В., яка дає визначення облікової політики підприємства наступним чином: облікова політика – це сукупність принципів, методів, процедур та форм організації обліку на підприємстві з метою надання достовірної інформації зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень, спрямованих на досягнення стратегічних планів компанії [7, с. 62].

Формування облікової політики – складний етап у налаштуванні обліково-аналітичного забезпечення. Існують різні думки науковців стосовно питання, з чого варто розпочинати даний процес та скільки етапів потрібно виділяти.

На думку авторів, незалежно від розміру підприємства та специфіки його діяльності першим кроком на шляху до побудови облікової політики підприємства повинно бути визначення довгострокової стратегії розвитку підприємства, що є вихідним кроком не лише для обліково-аналітичної системи, але й для організації інших процесів на підприємстві. Передувати розробці облікової політики повинно узгодження на вищому рівні менеджменту стратегії розвитку компанії, сфер діяльності та напрямків бізнесу.

Наступним етапом повинно бути визначення основних показників, якими можна оцінити рух у напрямку стратегії розвитку. На даному етапі керівнику фінансово-аналітичного департаменту слід провести обговорення з керівниками всіх напрямів бізнесу та підрозділів. Цей етап надзвичайно важливий, адже саме стратегічні показники будуть каскадуватися від загального до конкретного

та саме на них будуть орієнтуватися управлінці у своїй роботі.

Наступний етап – визначення об'єктів обліку та процесів, які потребують відображення в обліковій політиці, а також їх узгодження між собою. Що стосується фінансового обліку, то перелік необхідних фінансових звітів та показників надає держава, відповідно, облікова політика для цілей фінансового обліку буде будуватися саме на них, проте узгодження елементів різних видів обліку дає змогу уникнути дублювання на різних етапах та визначити, де дані фінансового обліку будуть покладатися в основу інших видів обліку та навпаки.

Наступним етапом є підготовка проекту положення про облікову політику. Рекомендується використовувати окремі положення для цілей фінансового та стратегічного управлінського обліку. Окрім цього, для окремих об'єктів кожного виду обліку можна розробляти окремі положення, як, наприклад, положення про облік запасів та контроль їх оборотності тощо.

Після узгодження проектів положень із усіма управлінцями в частині їх компетенції положення про облікову політику оформляються документально та візуються вищим керівництвом. Діючі положення стають основою для подальшого налаштування обліково-аналітичного забезпечення. Проте середовище, в якому працює підприємство, не є статичним – зовнішні та внутрішні фактори постійно впливають на його розвиток, що може спричинити зміну стратегії загалом або зміну частини стратегії, наслідком чого може стати зміна ключових напрямків діяльності та показників. Усі ці фактори можуть мати вплив на обліково-аналітичне забезпечення та облікову політику. Звідси, виходячи з принципу адекватності та відповідності стратегії компанії, необхідно вносити зміни до облікової політики.

Список використаних джерел

1. *Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні* : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

2. Пушкар М.С. *Облікова політика і звітність. Навч. Посібник* / М. С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-блани, 2003. – 141 с.

3. Левицька С. О. *Облікова політика підприємства в контексті економічних реформ* / С. О. Левицька // *Вісник Львівської комерційної академії*. – 2014. – № 35. – С. 218-222.

4. Кулик В. А. *Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку* : монографія / В. А. Кулик. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. – 373 с.

5. Вахрушина М. А. *Учетная политика в системе управленческого учета: методика формирования, практика применения* : монография / М. А. Вахрушина, Е. Е. Лялькова. – М. : *Экономистъ*, 2008. – 205 с.

6. Кузьмина М. С. *Формирование управленческой учетной политики* / М. С. Кузьмина // *Бухгалтерский учет*. – 2007. – № 4. – С. 73-75.

7. Семенюк Л. В. *Облікова політика для цілей бухгалтерського, управлінського та стратегічного обліку* / Л. В. Семенюк // *Науковий форум: актуальні питання гуманітарних та суспільних наук* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 23 травня 2014 р. – Центр

Науково-Практичних Студій, 2014. – С. 57-63.